

УДК 657.6 (075)

О. С. РУЧИНСЬКИЙ, С. О. КЛИМЕНКО

м. Миколаїв

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті досліджуються питання вдосконалення організації бухгалтерського обліку доходів на підприємстві. Запропоновано розмежування доходів між операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства та використання визначення доходів за Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 18 «Дохід».

Ключові слова: організація бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, дохід.

Постановка проблеми. Внаслідок поглиблення світових економічних зв'язків Україна активно взаємодіє з різними країнами. Інтеграція стосується багатьох сфер суспільного життя, у тому числі й організації бухгалтерського обліку. Тому варто значну увагу в організації обліку підприємства приділити переходу на міжнародні стандарти облікової політики як окремого підприємства, що дозволяє чинне законодавство здійснювати за його вибором, так і системи обліку країни в цілому. Трансформаційний етап розвитку, який проявляється в різних формах змін, торкається значною мірою і обліку доходів. На сьогоднішній день гостро постає проблема постійних розбіжностей, що існують між податковим та бухгалтерським обліком доходів. Цей недолік призводить до виникнення подвійного обліку доходів і потребує якнайшвидшого усунення шляхом удосконалення чинного законодавства. Якщо в Україні буде створено єдину інформаційну загальнодержавну (міжгалузеву) базу норм і нормативів, то на її основі отримають розвиток галузеві та відомчі норми та нормативи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість провідних сучасних українських вчених, зокрема, О. З. Жолнер [1], В. С. Лень [2], В. К. Орлова [3], М. С. Пушкар [4], В. В. Сопко [5], А. М. Стельмашук [6], П. Ю. Буряк [7] та зарубіжні вчені і практики досліджують проблему, але динамічні зміни у світовій економіці не дозволяють знайти оптимальне рішення, що буде правильним на довготривалий період. Тому дослідження тривають і є необхідними.

Постановка завдання. Мета статті – запропонувати актуальні рішення проблеми

організації обліку доходів на приватному підприємстві «Нептун-Електро ПРО».

Виклад основного матеріалу. Синтетичний облік доходів від реалізації товарів на ПП «Нептун-Електро ПРО» ведеться на відокремленому рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для пооб'єктного обліку за окремими групами. Для обліку доходів від реалізації товарів передбачені такі субрахунки: 702 «Доход від реалізації товарів» та 704 «Вирахування з доходу». Розглядаючи управління продажами як стратегію здійснення ринкової діяльності, необхідно зазначити, що ключовим завданням досліджуваного підприємства на сучасному етапі стає орієнтація на споживача. Це означає, що будь-яке управлінське рішення щодо того, за допомогою яких методів продажу здійснювати торговельну діяльність та які методи активізації продажу при цьому застосовувати, види дисконтних карток вводити, за яких умов їх видавати і які знижки надавати власникам цих карток, повинно базуватися на аналізі оперативної бухгалтерської інформації. Оскільки досліджуване підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків доречно ввести рахунки третього порядку до рахунку 702 «Доходи від реалізації товарів» та рахунку 704 «Вирахування з доходу» (рис. 1). За допомогою запропонованих синтетичних рахунків з'являється можливість виділити з усього виторгу підприємства доходи від реалізації товарів із застосуванням різних методів активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз товарообороту та вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструменту.

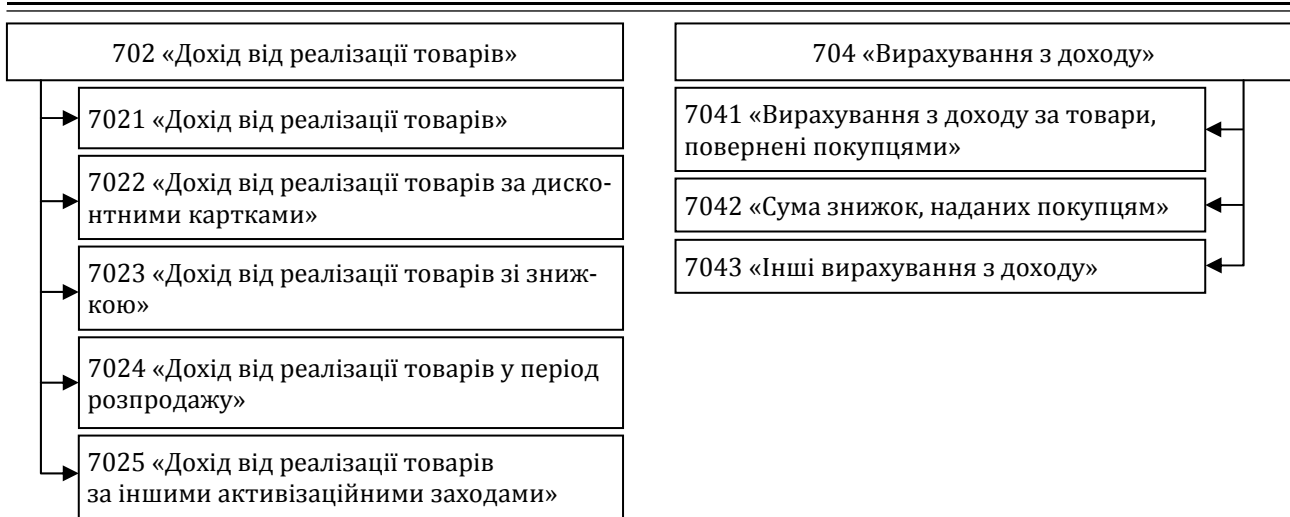

Рис. 1. Організація аналітичного обліку доходів від реалізації товарів на ПП «Нептун-Електро ПРО»

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 15 «Дохід», що не суперечить Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку. Визначення доходів, подане у П(С)БО 15 «Дохід», є тотожним Концептуальній основі до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і полягає в збільшенні потенційної можливості отримання підприємством грошових коштів у вигляді надходження ресурсів, що контролювані у результаті минулих подій чи зменшення заборгованості, яка виникла в минулому, що призводить до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

МСБО 18 «Дохід» наводить більш узагальнене визначення доходів як «валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає в ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу» [8]. На нашу думку, сумнівним у визначенні є надходження економічних вигод тільки від звичайної діяльності, адже щоб визначити результат надзвичайних подій, необхідно порівняти доходи з витратами, а вони також впливають на величину власного капіталу. У МСБО 18 термін «дохід» замінюється різними термінами-синонімами: реалізація, гонорари, відсотки, дивіденди та роялті. Вказаний переклад міжнародних стандартів не є коректним, оскільки реалізація – це процес, у ре-

зультаті якого виникають як доходи, так і витрати. А гонорар, відсотки, дивіденди та роялті можна розглядати як з позицій кредитора, так і дебітора, тому вони можуть існувати у вигляді не тільки доходів, а й витрат.

Термін «виручка» у МСБО не наводиться, тоді як П(С)БО 15 ототожнюється дохід з виручкою від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг, інших активів), хоча сутність терміну «виручка» не розкривається. В умовах національного законодавства тотожність доходу і виручки є можливою не на всіх торговельних підприємствах, а тільки на підприємствах роздрібною торгівлі через співпадання переходу юридичного права власності на товари і отримання за них грошових коштів від покупців. Відслідковування виручки від реалізації або за фактом отримання грошових коштів, або при переході права власності на продукт, що вироблений на підприємстві, на нашу думку, є недоцільним, тому в бухгалтерському обліку достатньо використання законодавчого терміну «дохід».

Класифікація доходів у бухгалтерському обліку визначається П(С)БО 15 «Дохід» та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Результати проведеного дослідження дали підстави запропонувати додаткові класифікаційні ознаки доходів підприємств, а саме: за видами контрагентів (кінцевий споживач; торговельні підприємства; промислові підприємства тощо), за ставкою оподаткування податком на додану вар-

тість (підприємство застосовує ставки 20% і звільнені від ПДВ). Запропоновані класифікаційні ознаки, на наш погляд, сприятимуть ефективніше здійснювати організацію аналітичного обліку, що дасть можливість оперативніше реагувати на зміни у структурі доходів за сегментами ринку, видами заготовленої продукції тощо, а також дасть можливість проводити аналіз та здійснювати контроль за такими доходами.

Висновки та перспективи досліджень.

У результаті проведених досліджень можна зробити наступні висновки.

1. Дохід у вигляді штрафних санкцій повинен бути розмежований між операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства; виходячи з того, що операційна діяльність, як і основна, пов'язана з оборотними активами (крім фінансових інвестицій), то відшкодування раніше списаних оборотних активів та безоплатне отримання оборотних активів, є доходом від операційної діяльності.
2. Відшкодування дебіторської заборгованості, не пов'язаної з операційною діяльністю, має ввійти до складу інших звичайних доходів; адже списання кредиторської заборгованості беззаперечно включається до складу доходу, але

такий дохід повинен бути розмежований між операційною та інвестиційною діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Жолнер О. З. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посібник. — / О. З Жолнер — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 368 с.
2. Лень В. С. Стандарти бухгалтерських обліку України: Навчальний посібник. — / В. С. Лень — К.: «Центр учбової літератури», 2009. — 438 с.
3. Орлова В. К. Фінансовий облік: Навчальний посібник. / В. К. Орлова — К.: «Центр навчальної літератури», 2010. — 510 с.
4. Пушкар М. С. Фінансовий облік: Підручник. / М. С. Пушкар — Тернопіль: Карт-бланш, 2008.- 628с.
5. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навчальний посібник / В. В. Сопко. — Київ: КНЕУ, 2010.—526с.
6. Стельмашук А. М. Бухгалтерський облік: теорія, практикум, тренінг: Навчальний посібник / А. М. Стельмашук — Хмельницький економічний університет. — Львів: «Новий світ — 2000», 2010. — 678 с.
7. Фінансово-економічний аналіз: підручник/ [П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Бець та ін.] / Під заг. ред. Петра Юрійовича Буряка, Миколи Васильовича Римара. — К.: Професіонал, 2010. — 528 с.
8. МСБО 18 «Дохід» [Електронний ресурс]/ Режим доступу — zakon.rada.gov.ua/go/929_025.
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291, зі змінами та доповненнями, [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0893—99.

A. S. RUCHINSKY, S. A. KLIMENKO
Mykolaiv

IMPROVEMENT THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF INCOME

The issues of improvement the organization of accounting of income in the enterprise studies in the article. Suggested delimitation of income between an operating, financial, investment activity of the enterprise and using definition of income from International accounting standards 18 «Income».

Key words: organization of accounting, international accounting standards, income.

A. С. РУЧИНСКИЙ, С. А. КЛИМЕНКО
г. Николаев

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ДОХОДОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье исследуются вопросы усовершенствования организации бухгалтерского учета доходов на предприятии. Предложено разграничение доходов между операционной, финансовой, инвестиционной деятельности предприятия и использование определения доходов по Международным стандартам бухгалтерского учета 18 «Доход».

Ключевые слова: организация бухгалтерского учета, международные стандарты бухгалтерского учета, доход.

Стаття надійшла до редколегії 20.11.2014